

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Redazione ed amministrazione
Piazza Adamich.

Előfizetési ár — Associazione:
Egy évre . . . . . Per 1 anno 6.— frt
Félévre . . . . . » 6 mesi 3.— »
Negyedévre . . . . . » 3 » 1.50 »
2 órára . . . . . » 2 » 1.— »
Külföldre 1 évre . . . Per l'estero 8.— »

FIUME

Kereskedelmi-, tengerészeti- és társadalmi lap.

Giornale commerciale, marittimo e sociale.

Hirdetések és nyiltterek:
Fölvétetnek árszabály szerint a kiadó
hivatalban, (Piazza Adamich).

Továbbá és kizárólag:
Goldberger A. V. hirdetési irodá-
jában Budapest, Váci-utca, Oppeli-
k B-nél, Bécs, Stubenbastei N. 2.

Inserzioni ed articoli comunicati si assu-
mono nell'ufficio di spedizione in Fiume
Piazza Adamich.

1889 november 24

Megjelenik minden vasárnap

24 novembre 1889

A német hajóraj Fiumében.

FIUME, 1889. nov. 23.

(i-r.) Megszűnt a hagyományos feszültség, melyet a politikai kényszerhelyzet köztünk és a német birodalom között előidézt. A vas kanczellár február 6-iki beszédében is egyik biztosítékát ismertük fel a köztünk létrejött szövetség igaz őszinteségének, megerősödni véljük abban is az érdekközösséget, mely rokon törzsjelleg s azonos földrajzi hivatás hiányában ugyan és egészen külön utakon járó nemzeti törekvések mellett is, tartósságra van számítható, mert biztosabb alapon áll, mint a milyent csupán politikai tekintetek nyújthatnak.

Megismertük egymást már is annyira, hogy becsülni tudjuk kölcsönösen egymást.

Ez a fáradság többet ér a legkörülmönfontabb diplomata-fogásoknál; nem ér föl ezzel száz parlamenti beszéd, a melyek közül kilenczvenkilencz maga meghazudtolja holnap azt, a mit tegnap állított. A kölcsönös ismerkedésből pedig még nem oly nagyon régen is, elégnék tartották a nemzetek a felsőbb régiókban, hogy ha felgyújtották egymás házát, legázoltatták egymás vetését, sorra lövették egymás katonáját. A fejedelmek is legföljebb akkor nyújtották ki baráti jobbjaikat valamelyik

határszéli megyén, ha mindegyik a saját országa földjét érezte a talpa alatt. E komor rideg idők letűntek s a távoli tájakról összejárnak a hatalom viselői és milliók nevében váltanak üdvözlő szavakat.

A németek hajóraját nam először üdvözljük most Fiumében. Rövid egy év alatt most másodszer látjuk közöttünk a derék parancsnokot, a ki saját vallomása szerint olyan szép emlékekkel távozott el tőlünk, a melyeket soha nem felejtette el: eljött ismét hozzánk, elhozta magával világlátott tengereseit, hogy győződjenek meg ezek is arról a sok szépről, a mit a mi most fejlődő kikötőnkben látott s a mit a szíveinkben megszerettünk. Vigyék el a hírét oda, hol bennünk, ezt a maroknyi kis népet még alig ismernek; mondják el, hogy nem elégszünk meg a büszke multtal, a melyet őseinktől örököltünk át; nemcsak a föld röge köti már hazájához a magyart, de van tenger is, a melyen szintén be tudja mutatni erejét, ha kell.

Kitüntetését látunk a hatalmas német haditengerészet e látogatásában. Büszkek vagyunk rá. Hozza isten kedves vendégeinket!

Gőzhajó-járatok forgalma.

A fiume-polai és fiume-vegliai gőzhajó-járatok 1889. évi szeptember havi sze-

mély-és áruforgalmáról összeállított kimutatás szerint: I. Kivitel Fiuméből Moschenitzbe 301, Rabaczba 113, Chersoba 3537, Pólába 9935, Veglára 639, Berseczre 34, Castelmuschioa 0.4, Malinsára 334; összesen 14897 mm. II. Behozatal Fiuméba: Moschenitzből 140, Rabaczból —, Chersoból 918, Pólából 1755, Vegláráról 553, Berseczről 40, Castlmuschből —, Malinsaról —; összesen 3406 mm. E szerint az összes áruforgalom: 18303 mm.

A fiume-polai gőzhajó-járatok 1889. szept. havi forgalma 16773 m. m.-t tett ki, mely mennyiség az 1888. szept. havi forgalommal szemben 22083 mm. csökkenést mutat.

A fiume-vegliai vonalon az összes áru-forgalom 153 m. m. volt, vagyis 100 m. m.-val több, mint a f. é. aug. havában.

Az 1889. évi végével a személyforgalom ez volt: I. A fiume-polai vonalon Fiuméből 803 személy, Fiuméba 786, összesen 1589 személy szállított. II. A fiume-vegliai vonalon Fiuméből 471, Fiuméba 505, tehát összesen 976 személy szállított.

A fiume-metkovich-ágasai gőzhajó-járatokon az összes kivitel 5748 mmt. a behozatal Fiuméba 21602 mmt. tett ki. Az 1889. évi szept. havi áruforgalom tehát 790820 métermázsára ment, a melyből a Fiuméből való kivitel 5748; a Fiuméba való behozatalra pedig 116020 mm. esett. Összehasonlítva az 1888. szept. havi forgalommal, 411 m. m. emelkedést mutat, Folyó év szept. havában a személyforgalom következő volt:

Fiuméből Zarába 8, Sebenicéba 1, Spalatóba 6, Metkovichba 17, összesen 32 személy szállított.

Consuli jelentés.

Görögország. (Piraeus-Athén, 1889. szeptember.) Az osztrák-magyar monarchia ide irányuló kiviteli forgalma megmarad az előző hóban elért fokon, bár némely fontos árucim, mint ezukor, kötéltelverőárúk, vegyészeti termékek, gyógyárúk és vasárúk bevétele tekintetében csökkenés tapasztalható.

Azonban más árúk tekintetében emelkedés észlelhető; így Triestből szeptember hóban 45.821 darab fa szállított; továbbá emelkedést tüntet fel a sör, kávé, festék, kész ruhaneműk, üvegárúk, szögek, papíros, rizs és apruárúk behozatala. Lloyd-gőzöskönök érkezett az osztrák-magyar monarchiából:

	szeptember hóban
pamutárú	28,40 q
sör	95,52 "
könyvek	41,59 "
vaj	29,04 "
kávé	266,80 "
ceresin	24,30 "
vegyészeti termékek	18,54 "
zongorák	12,87 "
kész ruhaneműk	90,08 "
gyógyárúk	14,70 "
vasárúk	113,37 "
festékek	53,72 "
némez kalapok	32,34 "
üvegárúk	71,18 "
gummi-árúk	10,41 "
lámák	12,96 "
készárúk	33,67 "
liszt	176,08 "
témárúk	20,76 "
ásványvizek	7,92 "
bater	67,11 "
szögek	62,81 "
varrógépek	6,68 "
papíros	576,90 "
apruárúk	33,21 "
rizs	159,60 "
árpadara	7,67 "
gyapjúárúk	38,25 "

A „Fiume” tarczaja

Forró-földövi cyclonok.

EVERETT HAYDENTÖL, (SREBŐLŐ) (A „Fiume” számára ford.—f.)

I.

E folyóirat kiadói azon kérelemmel tisztelték meg, hogy e tárgyról, melyre a minapi borzasztó szamoai katasztrófa híre kiváltképen felhívta az általános érdeklődést, — írjak én is egy cikket. E feladat megoldására szívesen vállalkozom, de csak oly feltétel alatt, ha meg lesz engedve, hogy az egyszerű pusztá tények kedvéért meghozhatom azt az áldozatot, hogy az róó hatásról lemondjak. Ha' ezzel elérhetem azt az eredményt, hogy olvasóim figyelmét néhány olyan fontos szabály betartására felhívjam, a melyekkel emberéletet s hajókat menthetnek meg az elpusztulástól, sokkal jobban meg lesznek érte fizetve, mintha holmi gyönyörű meteorológiai

*) A Philadelphában megjelenő „United Service” című lapból.

tanulmányt irtam volna, melyet az egyik filón be-, a másikon pedig kiesztetőnek. En úgy hiszem, hogy konkrét, határozott példák alkalmasabbak eszmék ébresztésére, mint az üres általánosságban tartott bizonyítgatások s ezért különösen a nyugot-indiai viharokról fogok beszélni, mint a melyek talán gyakoribbak, veszedelmesebbek és nagyobb rombolást visznek véghez, mint a forró-földövi cyclonok a világ bármely pontján és így egyszerűsített jellemzőbbek is a többinél. Bevezetésül csak annyit kell mondanom, hogy a forró-földövi cyclonok a légkörben eszagaszerűen emelkedő forgatag, s némileg a vízben eszaga-alakban leszálló forgataghoz hasonlít, a melyet vízforgatagnak szoktunk nevezni. Ez a forró égőv alatt képződik, (az egyenlítő hőz közelebb ritkan, mint a tizedik szélességi kör alatt), és pedig legtöbbször a nyár hónapokban, (az északi féltekén júliusban és októberben, a délin decembertől márcziusig); az északi féltekén az óramutatóval ellenkező irányban forog, a délin pedig az óra mutatójával egy irányban; a forró égőv alatt nyugot felé halad, a sarkok körül a mérsékelt égőv felé s a nagyobb szélességi fokok alatt nyugoti irányban. Kö-

rünte, mindenfelé megfórt fényfoltok járnak futó záporral, mely finoman permetező esőt szokott hozni, azután kö-rüskörül sűrű sötét felhők kerekednek, az eső csakugy zuhog, e vihar oly bőszülten tombol, hogy le sem írható. Majd halotti csend áll be, az ég kitisztul, a nap szinte perzsel, oly forrón sőt s mindenfelé hófelér fellegek tornyosulnak. Valamennyit összevéve, úgy látszik, azok a legborzasztóbb viharok, a melyek a nyugotindiai szigeteken és Mauritius körül dúlnak; azután következnek a bengali öblöt meglátogató októberi cyclonok s ezek után mindjárt a kínai tengerek forgatagjai. Az indiai partokon pusztító májusi cyclonok s azon viharok, melyek Uj-Caledoniától Tahitiig, a dél esendes-tengerben előfordulnak, valószínűen csak másodsorban jöhetnek tekintetbe, a mi pusztító erejüket illeti. Az arab tengeren és Mexico nyugoti partján olyan ritka a cyclon, hogy alig mondhatni valamit róluk; ezzel pedig ki van merítve az óriási viharjárta vidékek névsora. (Abereromby)

A múlt nyáron, Dyer G. L. hadnagy s hydrograph, valamint Harmony kommodor szövetségéből teljesült egy régi ohajásom, tudnillik az, hogy Havan-

nába épp a viharok évadjában utazhattam s így egy nyugotindiai szigeten saját szememmel láthatam az említett jelenség lefolyását; olyan időben, a mikor a hajós feje fölött lebegő veszély örökös rettegésben tart, mert a sok szomorú tapasztalat a hajóst nagyon is közeli ismerettségbe hozta ezzel az iszonyú látogatóval. Főkonzulunk, Mr. Williams szívesen elkísért a Belen College s bamutatott Vines atyának, a kinek a meteorológok előtt általánosan ismert neve van s minden szavát arany-igazságnak tartják egy a havannaiak, mint bármely nemzethez tartozó tengerészek, a kik e világhírű látogatót kikötőben valaha megfordultak.

Szerencsémre, éppen legjobbkor érkeztem Havannába. Az nap, mikor elindultam Newyorkból, a Deaken kapitány vezetése alatt álló „City of Alexandria” nevű szép gőzhajón, — hire jött, hogy a cyclon fektelen düvel tombolt Cubánál és Sagua la Grande körül, a cyclon nyugot felé vonult, úgy hogy a mi kikötőket és az atlanti tengerparti kikötőket elhagyni nem lett volna tanácsos. Utasunk közül többen csakugyan nem is akartak hajóra szállani, hanem inkább Tampaan, onnan a Piantiféle já-

kiállítá-
z első
tüntetve.

17.
és szá-
ktúrát.
Leg-
bérmentve.

FIUME, 1889. október hóban.

Jechel Ferencz és Pazáció testvérek üzletében.

omdája.

Szeptember hóban	9.19 q.
zár	10.70 "
kötélverőárúk	9.11 "
acél	15.64 "
gyag árúk	12.84 "
énta	20.50 "
zöv ölt- és kötött árúk	24.57 "
zész	1367.06 "

A czukorbevitelt illetőleg megjegyzendő, hogy a fentebbi számból korántsem szárad Görögországba irányuló kivitelünkro következtetését vonni, mivel sok trieszti czégg görög gőzökön szállítja árút Athénbe.

A gyarmatárú-fizetel tekintetében monarchiáknak nagyobb versenyársai Hollandia és Belgium; miután nálunk, ha az osztrák és a magyar kereskedők nagyobb tevékenységet és ügybuzgóságot fejtenének ki, kivételnek e piacon való veszélyeztetéséről mit sem kellene tartani.

Különféle hírek.

A nemet hadihajó-raj Fiumében
A hír, melyet már mi is hetekkel ezelőtt hoztunk, megvalósult: a német hadihajó-raj ma a délutáni órákban Pólából megérkezett kikötőnkbe, Hollmann ellentengernagy parancsnoksága alatt; és pedig a „Kaiser“, „Deutschland“, „Preussen“, „Friedrich der Grosse“ és a „Wacht“. A két előbbi páncélos hajó hasonlít egymáshoz, 85 méter hosszúság, 10 m. szélesség és 7676 tonnát tartalmaznak. A 8000 lóerőre alkalmazott gép óránként tízenegyszer méter gyorsasággal hajtja. A hajóraj tisztelője gr. Zichy kormányzó fényszórási és estélyi, Fiume törvényhatósága három díszes színi előadást rendeztet. Az ünnepségek lefolyásáról, melyekre nagymérvű előkészületek történtek legközelebbi számunkban kimerítő jelentést közlünk. E Belsőből érkezett távirat szerint, *ő felsége, a magyar király meg fogja látogatni a hajórajt Fiumében.*

A királyné névnapját az idén is a szokott ünnepélyességgel ülte meg Fiume. Délután 10 órakor a székesegyházban Fiamin apát fényszórással nagymérvűt tartott; melyen résztvettek gróf Zichy Ágoston kir. kormányzó, Zeyk A. miniszteri tanácsos, Fesűs Béla osztálytanácsos, a városi hatóság, Cattinelli tábornok, Hoffmann téparancsnok, a cs. és kir. közös hadsereg és magyar honvédség tisztikara, az iskolák tanfőnökei, az összes állami hivatalok küldöttei stb. Ez alkalomból a nyilvános épületekről, a con-ulok lakásairól zászlók lebegtek, s a kikötőben időző hajók lobogódszát öltöttek fel.

Cimadományozás. A királyi Filler Alajos fiumei nyugalmazott főváltárnoknak sok évi.

rattal mentek Havannába. Tehát mindenki a nagy szeptemberi viharról beszélt és Vines atya is egyszer ezt tüzte ki a napirend tárgyául. Neki kettős oka volt arra, hogy e sajtóságon cyclon tanulmányozásába elmerüljön. Először azért, mert Cuba-szigetén tömérdek emberéletet és kincseket pusztított el, a zivatar végig-söpörte a Sagua és San-Antonio között eső szigeteket s éppen Havanna déli részén vonult át; másodszer meg azért, mert szörő-szóra beteljesedett, a mit előre megjósolt s e miatt a városban sokan megharagudnak rá, mintha mindezekért őt kellett volna felelősségre vonni.

A dolog így történt. A „Jamaican“ nevű brit gőzhajó szeptember 3-án érkezett St. Thomasba s hírt hozta, hogy augusztus 31-ikén vihar lepté meg, körülbelül százötven mérföldre Sombroertól északkeletre. A hajó erős északnyugati széllel jött össze, utjáról letért, hogy a szél teljes rohamát kikerülje, de nyugot felé elterele a vihar s oly közel jutottak a közepéhez, hogy a forgatag (vagyis a középű esendes és aránylag tiszta tért) határozottan megkülönböztethetők.

Ezt a fontos hírt megstorgonyzótték

buzgó és sikeres szolgálata elismerésül, a pénzügyi tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

Pansa olasz főkonzul, kormányja által pékingi követé nevezetett ki s a kiváló diplomata, ki több éven át képviselte kormányát a magyar fővárosban, elhagyja Budapestet, hogy a távol keleten, a mennyei birodalom székvárosában folytassa működését. Azok a budapesti körök, melyeknek alkalom volt Pansával érintkezni, élénken fogják sajnálni távozását, mert ritka egyéni tulajdonságaival, lebilincselő szellemtelenségével és előzékeny modorával köztiszteletet és becsületet vivott ki magának.

Zichy József gr. felolvasása. Pozsonyi főispánja, Zichy József gr. a pozsonyi Toldy-körben a felolvasó-estélyek ciklusát maga nyitotta meg. Előadásának címe volt: „Vázlatok az észak-amerikai Egyesült-Államokból. Politikai, társadalmi és egyéb utazási reminiscenciák.“ Zichy eszevegy modorban beszélt az amerikai politikai és társadalmi viszonyokról. Előadását humoros részletekkel elevenítve, összehasonlítva az európai államok és az Egyesült-Államok hadügyi és közoktatásiügyi kiadásait s lelkes szavakban magasztalta Amerikát. Két óra hosszat beszélt s a közönség a felolvasás végén szünni nem akaró tapsba tört ki. Este nyolcz órakor tiszteletre 200 terítékű banket volt, melyen sok felköszöntőt mondtak. Felolvasását „Csarnok“ rovatunkban hozzuk.

Magyar napilap Fiumében. A „Tagblatt für Fiume und Abbazia“ a múlt héten már kétszer hozta annak a hírt, hogy nálunk egy magyar politikai napilap fog megjelenni, sőt ezt a hírt már oly biztosra veszi, hogy az új lap megjelenési idejét is pontosan kitűzi decz. 24 ikére. Majd meglátjuk hát, hogy mit hoz a „krisztkind“. A hazánkban eddig megjelenő 781 hírlap miért ne szaporodnék meg egygyel s ha ez a szaporulat a magyar tengerparton jelentkezik: bizonyosan örömmel is fogadják nagy Magyarországon. A sorsa ugyanis attól válik majd el, hogy milyen jelszavval lép fel s mekkora erővel tud imponálni. H-bent sua fata libelli...

Egy kollega vizontagságából. Szentül hisszük, hogy ha a „halhatatlan“ sógor, Bach valaha sejtette volna, hogy egyik-másik paragrafusa idővel állott meleggyá lesz, meg a humorak is: még atyáiból jogrend-elmelettel beldigitott volna agyon bennünket. A mi szemünkön csak most kezd lepattanni a hálóg; a hálótalan ivadék fölsmerete eddig a bőles törvényhozóknak nemzeteket beldigitó utenezőit. De ime, magunkba szállván, hamut szórunk emen fejünkre. Bach alkotásai nem gyarló emberi mű, a melyen az ész, hovatöbb okosodva, tatarozni valót találhat; Bach 88-ai nem azért születtek meg, hogy legyűjje a mindeneket nivelláló enyvezést és eszalhatatlanságát maghazudtolják késő korok apró gyermekei. Bach élni fog örökké, de addig bizonyosan, míg 24 órai dutyi, osztrák területen, fizetésképtelenség esetén 5 forint pénzürtéket fog képviselni. A „Tagblatt“-nak derogál, hogy a fiumei rendőrség egy napi köter fejében 10

Santiagoba s az angol konzul, Mr. Ramsden, a ki Vines atyának mindenben nagy segítségére volt, a hírt megváltoztatva továbbította Havannába. A „Jamaican“ kapitánya, ugy látszik, azt mondta, hogy az ő feltevése szerint a forgatag a Virginiai szigetektől északra körülbelül százhuszszor mérföldre haladt el, északnyugati irányban, vagy nyugot s északnyugot között. Vines atyához is így érkezett el a hír, hogy mikor, melyik napon s hogyan történt valósággal, arról nem értesült, pedig Sombroertól északkeletre százötven mérföldnyi távolságban támadt. Nem volt veszteni való idő. Hozzáálltak azonnal a valóság kiderítéséhez, kezdtek találgatni, s az egész meg is jelent 4-ikén reggel a havannai nagyobb lapokban. Azt sejtették, hogy északnyugot és nyugot felől egész nap erős szélrohamakot éreztek ugyan, de a forgatagnak a szigettől kissé északra kellett elhúzódnia, aztán valószínűleg a floridai felsziget felé kanyarodott s onnan a Goll áramlással északnak tartott. Min alapult ez a feltevés, a mely mindjárt oly nagy hitelt talált, és tizeset közül kilenczben helyesnek bizonyult volna?

frtot fizetett vele; pedig ebből is azt kellene tanulni levonnia. „Tagblatt“ kollegáinknak, hogy magyar földön kétszerre többre becsüljük a szabadságot és hogy az emberi méltóságot még Bach sógorral is duplán elismerjük. Hoch Bach!

Tanító Egyesület. A fiumei állami népoktatási intézetek tantestületeinek egyesülete, a melynek 5-ik évzáró jelentéséből mult számunkban közöltünk egyes adatokat, e hó 16-án tartotta első közgyűlését az állami el. és felsőbb léányiskola egyik tantermében. A folyó ügyek elintézése s Donath Imre alelnök jelentései után, az Erdődi Béla volt egy. elnök eltávozására folytán megüresedett elnökségre egyhangúlag, közfelkiáltással dr. Berghoffer József h. kir. tanfelügyelőt választották meg, a ki a tisztséget el is fogadta. Jegyzővé *Walgorsky* Antal polg. isk. tanárt választották, szintén egyhangúlag. — *Kanulyak* György r. tag bírálata benyújtotta az elemi osztályok számára szerkesztett ábécéjét és olvasókönyvének első részét. Bírálattal végett kiadott a *Lajos* Károlyné választm. tag elnöklele alatt alakult könyvbíráli bizottságnak. A jelen tanév folyamán felolvasásra kerülő szakdolgozatokról s általában az egyesület bármilynemű tevékenységéről alkalomadtán mindig igen szívesen veszünk tudomást.

„La Persia, Cenni sugli usi e costumi persiani.“ — *Schlenker* Károly fiumei m. kir. irodatiszt, a párizsi nyelvézeti társaság tagja, fenti cím alatt a héten egy kedves kis könyvecskét írt olasznyelven, Albert monacoi fejedelemnek ajánlván. Ezuttal csak röviden jelezzük megjelenését s egyszer-mind azt is, hogy alig pár nap alatt az első kiadás egy szál példányig elfogyott, de szerző szíveskedéséből legközelebb egyes részleteket is bemutatunk belőle olvasóinknak.

A kikötő-építészeti hivatal tiszteletére az összegyűjtött, mely évenként a felügyeletre engedélyeztetik, és nem előmunkálatokra adott ki 553.434 ft. 80 kr., hanem az 1888. évben teljesített munkálatokra, t. i. építésre és 23.609 ft. 65 kr. az 1888. évi kezelési kiadásokra.

A Verdi-ünnepély, melyet a fiumei Societá Harmonica hétfőn rendezett, fényesen sikerült. A legválogatottabb közönséggel telt meg a terem; a műsor darabjai osztatlan tetszésben részesültek.

Hová valók a Zichyek? Ritka vendég Zichy Ferencz gróf, a delegáció elnöke, Zichy Ágost gr. kormányzóknak ödesapja. — Vedrődön, hol a pozsonyi főispán lakik. De ritka vendég a többi kastélyban is, mert állandóan velük sem igen szokott tartózkodni. A múlt héten meglátogatta fiát, a pozsonyi főispánt, ki szükebb családi körben ünnepelt 48-ik születésnapját s ebből az alkalomból érdekes párbeszédet elevenítenek föl, mely egy vasuti alkalmazotti és a Zichy Ferencz gr. komornyikja között folyt le a minap. A vasuti alkalmazott ugyanis egyszer-kétszer minden héten látta az „öreg urat“ a komornyikkjával ide-oda utazni, s hol itt, hol ott kiszállani, de csak igen rövid időre. A kíváncsiság nem hagyta nyugodni, míg meg nem kérdezte a komornyikot:

— De hát voltaképen háová valók maguk?
A jó öreg Péter, ki már régi szolgál, nagy szomorúan elmondokozott.

— Hát bizony mi, — kezdé végre — vászonkeőiek lennénk; de ott sohasem mutatjuk magunkat. Vedrődiek is volnánk; de ide csak akkor jövünk, ha az ifjú kegyelmes urnak vagy a kegyelmes asszonyunk nevenapja vagy születése napja van. „Váltaképen“ tehát a — waggona valók vagyunk, mert éjjel nappal ott lakunk.

A magyar munkások és a nemzetközi munkásünnep. A magyarországi munkások körében mozgalom indult meg az iránt, hogy a párisi nemzetközi kongresszus határozatához közzét 1890. május hó elseje nemzetközi munkásünnepnek tartsassék. Ez ünnepnek az a célja, hogy a nyolcz órai munkaidő behozatala érdekében az összes munkások általános tüntetést rendezzenek.

Henrik porosz herczeg Pólától e hó 19-én az „Irene“ hajóval elutazott Korfa szigetére. Pittner br. révtengernagy az „Irene“ hajón bucsúzott el a herczegtől. Az elinduláskor az osztrák-magyar hajók lobogódszát öltöttek s a „Habsburg“ hajó 21 ágyúval üdvözölte a távozó herczeget.

Bakter, m. kir. képviselő Mohácsről

kuriozunképen azt írják az „Egyetértés“-nek, hogy ez a 14 ezer lakost számláló város a minapi községi képviselő választás alkalmával az éjjeli baktort megválasztotta városi képviselőnek. Ez bizony furesdű, de félreérthetetlenül jellemzi a derék város viszonyait.

Utazás Olaszországba. A m. é. v. városi menetjegyirodája tudvalevőleg deczember hó folyamán utazást rendez Olaszországba, melynek résztvevői csupán Fiuméig vagy Abba-ziáig utaznak együtt, hogy innen a menetjegyi-irodajeggyeivel, melyek ellátásra is szolgálhatnak, szétoszoljanak több irányban: a Riveriára azok, a kiknek egészségek a téli zord idő kerülését teszi kívánatossá, Velenczébe, Genovába, Firenzébe, Rómába vagy Nápolyba azok, a kik mint touristák óhajtják Olaszország e pontjait meglátogatni. A menetjegyiroda külön vonatával a szükséghez képest egy vagy két „Waggon Lits“ is indul Budapestről, azok számára, a kik beteges állapotuknál fogva utközben a lehető legnagyobb kényelmet tartják magukra nevezé nélkülözhetetlenek. Az utasok Budapestben nemcsak az összes nevezetesebb olaszországi pontokra válthatják meg utazásukat, s egyes városokban igényeikhez mért ellátási jegyeket bizonyos fogadókhá, tetszés szerinti való időre, de válthatnak jegyet a Lloyd-hajóra, s azzal utazhatnak Corfuba, Egyiptomra, Alexandriára, esetleg Máltára. Ez azért látszik szükségesnek, mivel sokan vannak, a kik San-Remóban vagy Nizzában csak a tél elejét, annak ridegebb részét pedig még melegebb éghajlat alatt óhajtják tölteni. Az egész utazásról részletesebb felvilágosítást fognak a neosokára megjelenő programok adni.

„A magyar közmondások könyve“ cz. munka szerzője s kiadója, Sirisaka Andor Pécssett, lapunk utján tudatja, hogy műve befejezéséhez közeledik s egyszer-mind felkéri a közönséget, hogy a munkájához forrásul használható magyar művek közül főképp *Dugonics* 2-ik kötetét, *Kovács Pálás* Noszok alajos könyveit ideiglenes használatra, valamint a vidékükön gyűjtött magyar közmondásokat s példabeszédeteket hozzá e hó végeig beküldeni sziveskedjenek. Műve 1890. elején hagyja el a sajtót s 1 ft. 50 kr-ért rendelhető meg f. é. decz. 31-ig.

Uj zenemű. Táborczy Nándor nemzeti zeneműkereskedésében Budapestben, váci utca 30. sz. a meglepeten, Bayer G. Dallamkor, *Uj-folyám*, zongarára két kézzel, 1.50 forint ára 80 kr.

Monte Carlot nagyobbítják. A játékasztalok jövedelme az idén oly nagy volt, mint még soha a megelőző években, úgy hogy a társaság elhatározta a kaszinó megnagyobbítását. A keleti oldalon már egy új terem építettek több roulette-asztal számára. Ez általános megelégedéssel ama hírt, mintha az imént megdőszült herczeg a játékermeket beakarván záratni. Az utca által adott engedélyt különben sem vonhatná vissza 1892-ig.

Keresk. és tengerészeti hírek.

Az Adria tengeri hajózási társaság hónapok előtt kénytelen volt a spanyol pénzügyi hatóságnál 265,000 franknyi öszeget biztosítésképpen letétmennyezni, hogy „Tibor“ gőzöse Santanderban szabadon bocsátassék az utolsó napokban hozott ítélet szerint — mint a M. K. L. értesül — a pénzbírság 7000 frankban állapítottott meg, mely öszeget a hibát elkövetett ügynök le is fizette, míg az említett lelet az Adria-társaságnak már rendelkezésére bocsátottat.

A Dunagőzhajózási társaság kimutatása szerint okt. 25 től okt. 31-ig a bevétel 360.627 ftot tett ki, ehhez a bevételek a hajózás kezdetétől okt. 24-ig 11.064.704 ft., összesen 11.425.231 forint.

A szövetségbe lépett gazdasági egyesületek VIII. nagygyűlése ma délelőtt tartottott meg a Köztelken. Dessewffy Aurél gr. elnöklele alatt, 137 kiküldött jelenlétében. Az elnök üdvözlő szavai s a végrehajtó bizottság jelentésének felolvasása után gr. Széchenyi Imre tartott előadást a közraktárak kérdéséről melyhez többen hozzászóllottak. Végül bizottság küldetett ki a határozati javaslat megállapítása végett. Ezután az állatbiztosítási kérdésre fölött folyt behatóbb czemzecsere, s délután a had-egyelletási ügy volt a napirend utolsó tárgya.

A kormány, mint a „Pol. Corr.“-nak Budapestről jelentik, legközelebbi törvényjavaslatot fog az országgyűlés elé terjeszteni, melylyel a Zágrábban megalapítandó horvát jelzár-

logbanknak ugyanazok a szabadalmak adatkának meg, mint a magyar földhitelezőnek.

A deng-láz, mint Athenből távirják, a Piraeusban újra terjedni kezd. Hír szerint kétezer ember, köztük az osztrák-magyar és a török consul is megkapta ezt a betegséget.

Egy angol gőzös pusztulása. M. n. t. Bremerhavenből távirják, az új kikötőben tegnapelőtt reggel hat órakor az „Ocean King” nevű angol gőzhajó, mely gyapottal volt megrakodva, kigyullant. A tűz nagy-ágát még nem állapították meg.

Szerencsétlenül járt hajóskapitány. Schuller József hajóskapitányt a „Baranya” nevű dunai gőzös kapitányát a kabinjában Passau közepében halva találták. A szomorú esetről újabb a következőket írják: Schuller kapitány gőzösevel Bajorország felé hajózott a Dunán. Tegnapelőtt éjjel mintán a hajó elhagyta Passaut, a kapitány visszavonult a kajútjába, mely erősen fűtve volt. Mikor tegnapelőtt reggel egy matróz bement hozzá, hogy fölkelte, ott találta őt halva. Az eddigi vizsgálat eredménye mindössze annyit, hogy a kapitányt szénegőz ölte meg. Hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség, az még nincsen kidöntve. A szerencsétlenül járt kapitány mindössze csak 36 éves volt. Innsbruckban született, s odavitték a holttestét is.

Tervezett expedíció. A Newyork Herald szerint az angol keletafrikai társaság, expedíciót szervez, melynek feladata, hogy Mackenzie György parancsnoksága alatt segélyre siessenek Stanleynek és Emin pasának.

Új bankok. A bécsi Bankverein által tervezett magyar iparbank alapítása a Wiener Tagblatt szerint mégis meg fog történni, mint-hogy az utóbbi napokban sikerült eloszlatni azokat a nézeteket, melyek a terv kivételét eddig megakadályozták. — Egy magyar vasúti bank létesítésének terve régóta kísért már s újabb is külföldi lapok azt írják, hogy e terv kivételét közel áll. Ezzel szemben a P. Ll. azt jelenti, hogy e terv terve, ha nem is tekinthető végleg elvetettnek, mégis hosszabb időre elhalasztották.

A zónatárfé az osztrák államvasutakon. Az osztrák államvasutak vezérigazgatója behatóan foglalkozik ezzel a kérdéssel, hogy a zónatárféket helyesen a szerényforgalomban. A kérdés megoldását megnehezíti azon körülmény, hogy nemcsak Bécs, hanem Prága és Lemberg városokat is ugyanazon tekintetben kellene részesíteni a zónatárfébe behozataláról, mint a melynek Budapestet illetőleg voltak nérvadok a magyar zónatárfébe.

A Vaskapu mellett lévő stratégiai ut. Azt az utat, melynek alapját a Duna s zerb partjának mentén még Traján vetette meg, a Vaskaputól egészen föl az Orsovával szemben fekvő „Tekia” nevű s zerb faluig, s zerb vállalkozók felbontás-nálása mellett, betek óta lázas sietséggel egyengetik. — Helyi-ül-közzel az utbaeső szűklatok repszik s az utvoacat kollő szélességű s hadászati szempontból olyan alkalmas utzakaszára változtatják át, melyen a legnagyobb társzerek is akadálytalanul közlekedhetnek. Az ut-készítési munkálatoknál, különösen a szűklatok részekben, sokszor megdörren a repszitő dinamit s a dörgést Ada-Kaleh várfáa komoran visszhangozza.

Muszkahajók Orsovánál. Az orsovai „koronakaplna” mellett elvonuló s Romániába vezető államut egyik pontján, az államut felett öt méternyi magasságban, egy légmentesen elzárt vascsőhálózat van felállítva. E vascső folytatása egyik részről a Dunához s a másik oldalon az orsovai petroleum-finomító gyár irányában vezet. A Dunaparton e vastag csőbe az Orsován állomásozó s Turn Szever nől a dunagőzhajózási tansulat vontató gőzössel felvontatott két darab orosz uszályból, melynek belsejében pléh-tartályokban nyers petroleum-anyag van; gépezet segélyével nyomják föl az államut felett levő pontig a nyers anyagot, a honnan aztán a saját sulya toja tovább rendeltetés helyére. Az államut felett levő cső azért készült, mert annak e fontos közlekedési ut alatt leendő elhelyezésére az orsovai főszolgabíró az engedélyt nem adta meg. A nyers anyag orosz termék, Batumból ered és „Reni” állomásig s

néhá Turn-Szeverinig is ez oroszok gőzösei vontatják föl, de az Orsova mellett horgonyzó uszályok mindenben hasonlítanak az orosz hajózárok ilyenmő készítményeikhez. Az orsovai petroleum-finomító gyár ebben az évben ez anyagból 15000 métermázsát szállított s a jövő évre 300,000 métermázsát szállítására alkuszik.

Vizslya a heringhalászatnál. Brüsszelből írják: Alig kezdődött el az Északi tengerben a heringhalászat, kitört ismét a régi villongás az angol és a belga heringhalászok között. Az elbűbél, kik főben vannak, a legjobb helyeket foglalják el s elvonják a belgák uszályait. A két nemzet hatáskörét már revolver- és puskalövészek is váltották egymás közt. Egy lowestoffi kalászhárka egy osztrák halászlalpnak hűtőjét is lemeteszte s a tulajdonosnak 1000 franknál nagyobb kárt okozott. A halászkok között nagy az irigység, úgy, hogy további komoly összeütközésektől lehet tartani. A belga külügyi hivatalnak az angol kormánytól tett lépése, valamint egy külön belga konzulnak az angol partokon alkalmazása nem semhasznát. Belgiának csak egyetlen gőzöse van a belga halászkok védelmére, úgy, hogy ezeknek nem sok reményük van az angol halászkokkal szemben.

Keresk. és iparkamrák. A kereskedelmi miniszter elhatározta a kereskedelmi és iparkamrák számának jelentékeny megszorítását. Az ország területén eddig tízezerhárom kamara állott fenn; a miniszter elhatározása szerint huszra fog főlemeltetni a kereskedelmi és iparkamrák száma. E szaporítás már a jövő évvel életbe fog lépni.

A német tengerészeti budget. A pénzügyi bizottság 5 és fél milliót törölt a tengerészeti költségvetéséből, ellenben megszavazott 4 és fél milliót az új eszárhajóra, mely követelés ellen a szabadelvű sajtó élénk küzdelmet fejtett ki. Bismark bj. ellalasztotta Berlinbe való utazását.

Orosz gabona Franciaországban. Az utóbbi napokban eszközött utánszámitás szerint 300-nál több nagymértű uszályt vontatott föl Turn-Szeverinből a cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság Budapest irányában. Az uszályok szállító levelei csak hiatalos kézen fordultak meg és így azokból az uszályok rakományának kumulási pontja, minőség, szállítási iránya és rendeltetése tekintetében, polgár ember tudomást nem szerethetett. A szűklat dunameder azonban a mely tüköt elárulta a „Kazánban” elszakadtak egy ily uszálynak a vontató gőzöshöz erősített kötelei s az uszályba egy hegyes közsirt fordult. Ennek folytán a hajó rakományát leszállították Orsovára s ott nyilvánosan elvetették, a mikor is a származási bizonyítvány tartalma nyilvánossá vált. Gabonát szállítanak állitog Romániából szállitog Poroszországnak, de a Turn-Szeverinben magánaton kapott hírek olyanformán mondanak, hogy e nagymennyiségű gabonakészlet Oroszországból és Franciaországból való van utban.

Az amerikai termés. A washingtoni földmívelési ministerium jelentése szerint a gyapotaratás északi Carolina, Virginia és Tennessee államokban, az esőzés és fagy által kárt szenvedett, egyebütt az aratás később kezdődik; a Mississippinél nyugatra e ő vidék-ken az időjárás kedvezett az aratásnak; az eredmény valószínűleg 3% -kal magasabb lesz a tavalyinál, sok figg azonban az időjárástól. A tengeri valamivel többet fizetett, mint 26 1/2 bushelt holdankint; a minőség a tengerparti vidéken Newyorktól délre közepesű, a Mississippi-től nyugatra jó.

Nagy talajjavítási munkálat az Egyesült-Államokban. Szerelőtt fontos mezőgazdasági reformot jeleznek Amerikából. E szerint az észak-amerikai Egyesült-Államok kormánya beleegyezését adta egy óriási vízöntözési munkálat megkezdéséhez, mely által nem kevesebb, mint száz millió acre föld, mely eddig szárazsága miatt parlagon hevert, termékenyítettni fog.

A braziliai események folytán a nyugati fűzsdék le vannak hangolva; a nemzetközi járadékok a berlini is gyengék, a bankok estek.

A külföldi gabonapiacokról a múlt hét folyamán szűkebb jelentések érkeztek, bár az árak nem igen mutatnak emelkedést. Newyorkban a buzaárak körülbelül 1 centtel magasab-

ban zárulnak; az angol piacok meglehetősen nyugodt üzlet mellett fontarhatták az eddigi árakat. Franciaországban buza 1/2, liszt 1/2 frankkal magasabban zárul. Németországban buza 1/2, rozs 1 márkával emelkedett.

CSARNOK

Az Egyesült-Államokról.

Zichy József gr. felolvasása a pozsonyi Toldy-körben.

Zichy József gr. főispán, a pozsonyi Toldy-kör estélyén érdekes felolvasást tartott.

Előadása bevezetései elmondta, hogy a nyáron ugyanezen helyen ígérte meg a Toldy-kör elnökének a felolvasást. De az ígéretet később megbánta, mert nem volt nehez rájónnia, hogy Amerikáról rendszeres, jó felolvasást írni — nem kis földadat. Ezért változtatta felolvasását szabad előadásra, mely amannál mégis csak több elnézésre tarthat igényt.

Vegyük egyszerű csevegésnek — folytatá — mindazt, a mit elmondandó lesznek. Egy komoly felolvasáshoz úgy viszonylik ez, mint egy Offenbachféle operette egy Weber-féle operához. És nézzék el kámpalázomat (Derülttség), mert felolvasó asztalnál most ülök előszőr.

Itt elmondá röviden, hogy a politikai pályáról történt visszavonulása után leküzdhetetlen vágy vett e őt rajta: látni a tág világot. Terve szerint Kelet-Ázsia partjög jutott, itt azonban az erős tengeri viharok miatt utazási tervét megváltoztatta. A Csendes-Oceán partjáról északi Mandurián, Chiván át Szibériába, Európába jött. Ezt az utat 1877-ben tette meg.

Husz gőzhajózási vonalnál több köt össze bennünket Amerikával. Legjobb, legyorsabb, legbiztosabb — utazásra tehát legalkalmasabbak a francia hajók.

Az utazás rendkívül kellemes, ha esőndes a tenger. Ellenkező esetben nagyon lanyar képekkel találkozok az ember a hajón. A tengeri betegséget a felolvasó egyszerű sem kapta meg s azt hiszi, hogy ez leginkább csak a képzelődésen alapul. Emlékszik, hogy a nyílt tengeren, esőndes időben medenceket állítottak a matrózok a fedélzeten ülő hölgyek elé. Szóló figyelt a következményekre. A díszes hölgykoszoru oly megáttalkodottsággal nézett e furcsa falakba, hogy végre egyik „megelgelte” a várakozó állapotot — s a többi rendre követte ezt, míg a betegséget valamennyien megkapták. Erős viharban haladtak el más-kor szárazföld mellett. És a hölgyek-űek semmi baja sem esett, mert a szárazföldet látták.

Az amerikai partokhoz közeledve — folytatá — egy kis gőzös állta utunkat.

Öt-hat, intelligens külsejű cylinderes ur kiugrott a hajóból s

hajónkra lépve, egyenesen a kapitányhoz lépett és a utasok névjegyzékét kérte. Alig hogy belepillantottak, letették a jegyzéket s csoportosan tartottak felém.

- Zichy gróf ön? kérdé egyik.
- Igen, felelém.
- A volt magyar kereskedelmi miniszter?
- Szolgálatjára.
- Tehát Amerikába szándékozik?
- Az a czélom.

Szóval: mindenféleképpen kikérdeztek, s akkor megmondták, hogy ők — újságírók.

Amerikában a felfogások rendkívül különböznek. Egyik tartománybeli, ha azt mondják neki: „Ön hazug!” — így felel: „Uram! Az, hogy ön ezt mondja, még nem bizonyít a mellett.” A pensylvániai azonban bokszerrel s más tartománybeli plane revolverrel szokott felelni ilyen kifejezésekre.

Ugyanez emberben sok ellentét. Láttam a kártyázóknak egy csoportját, mely káromkodott, mint a jégeső a játék alatt. Kevéssel később ugyanezek odahúzódtak egy szor kisasszony mellé, a ki zsolozsmákat énekelt s a kit egész áhitattal kísérték aztán maguk is.

A szónokot Amerikában nem annyira a tehetségeért bámulják, mint azért, mert az operaházat megtölteni képes. Jellemzők e tekintetben e hirdetések. Egyike ezeknek nem a művésznek énekét, jótékát dicsérte, hanem ezeket jelentette nagy feltűnést betűkkel: „Tes-sék eljönni ma az előadásra. A harmadik felvonásban minden ékszerre rajta lesz!”

Nem a gazdagságot, melyet szerettek, hanem a leleményességet szeretik bámultatni, melylyel a gazdagságot megszerezték. S ezt lehet is bámulni. Bull, ki 85 millió jövedelemmel bír, mint egérfogó-kereskedő kezdette pályáját.

Csodálatosan nagy az amerikai viszonyok vonzereje a németekre. Könnyen és gyorsan elsajátítják ezek ott az angol nyelvet. Egy amerikai németre felkészültöt mondotam egy társaságban: „Ha viszsztatérsz hazádba, lásd nagyok és boldognak Németországot!” Tosztonnal ugyancsak megírtam. A német fölkel s körülbelül ezeket mondá: „Fölvirágzását dhajtom; de új hazámat el nem hagyom. Éljen, virágozzék Németország. De maradjon magának. Érette innen el nem megyek.” És lelkesedéstől kipirult arccal éltette — Amerikát.

Az amerikai mindig a gyakorlati oldalát veszi a dolognak. Az ott felállított meteorológiai állomások nem csupán a tudományos világ, hanem az időjáráshoz praktikus alkalmazkodó iparosok, munkások állandó érdeklődésével dícselkedhetnek.

Felelős szerkesztő: Mócs Zsigmond. Társ-szerkesztő: Cs. Papp József.

